

LATVIJAS KARA MUZEJA

PUBLISKAIS PĀRSKATS PAR 2018. GADU

Latvijas Kara muzejs ir aizsardzības ministra pakļautībā esoša tiešās valsts pārvaldes iestāde, kura darbojas saskaņā ar Muzeju likumu un Latvijas Kara muzeja nolikumu (MK 18.12.2012., noteikumi Nr. 891.).

Latvijas Kara muzejam ir divas teritoriālas struktūrvienības - Ziemassvētku kauju muzejs Jelgavas rajona Valgundes novadā un O.Kalpaka muzejs un piemiņas vieta „Airītes” Saldus novada Zirņu pagastā.

Latvijas Kara muzejs ir publiska kultūras iestāde, specializēts vēstures profila muzejs, kura darbība ir saistīta gan ar aizsardzības, gan kultūras nozares politikas īstenošanu.

Latvijas Kara muzejs ir akreditēts līdz 14.11.2024.

Muzeja darbības **mērķis** ir veicināt sabiedrības izglītošanu un attīstību vācot, saglabājot, pētot, izstādot un popularizējot ar Latvijas militāro un politisko vēsturi saistītās garīgās un materiālās vērtības, lai veidotu sabiedrībā izpratni par karu vēsturi Latvijā, liktu pārdomāt, analizēt un izvērtēt militārā faktora lomu Latvijas vēsturē un valsts pastāvēšanā; stiprinātu pilsoņu nacionālo identitāti un veidotu vienotu vēstures kolektīvo atmiņu; sekmētu sabiedrības izpratni par Latvijas militārās aizsardzības spēju nozīmi mūsdienās; veicinātu sabiedrības saliedētību un valsts tradīciju uzturēšanu.

Muzeja darbības virzieni ir saistīti ar sadarbību un saskarsmi ar sabiedrību. Galvenie darba virzieni ir:

1. Latvijas Kara muzeja krājuma kā Nacionālā muzeju krājuma sastāvdaļas uzturēšana un attīstība;
2. vēstures mantojuma pieejamības sabiedrībai nodrošināšana;
3. muzeja krājuma, militārās un politiskās vēstures pētniecība;
4. zinātniski izglītojošā darbība;
5. muzeja publiskās un krājuma infrastruktūras uzturēšana;

2018. gadā muzeja budžets trīs muzeju darbības nodrošināšanai bija 1 428 032,52 EUR.

Muzeja darbība

Muzeja darba pamatā bija 2017. gada nogalē, atbilstoši Muzeju likumā noteiktajām muzeju funkcijām, sagatavots darba plāns. Plāns noteica struktūrvienību uzdevumus un prognozējamus rezultātīvos rādītājus. Tā kā muzejs ir publiska kultūras iestāde un reflektē uz aktualitātēm kultūras, aizsardzības un izglītības nozarē, tad 2018. gada muzeja darba saturiskie un rezultātīvie rādītāji atšķiras no plānotā un pārsvarā pārsniedz plānoto.

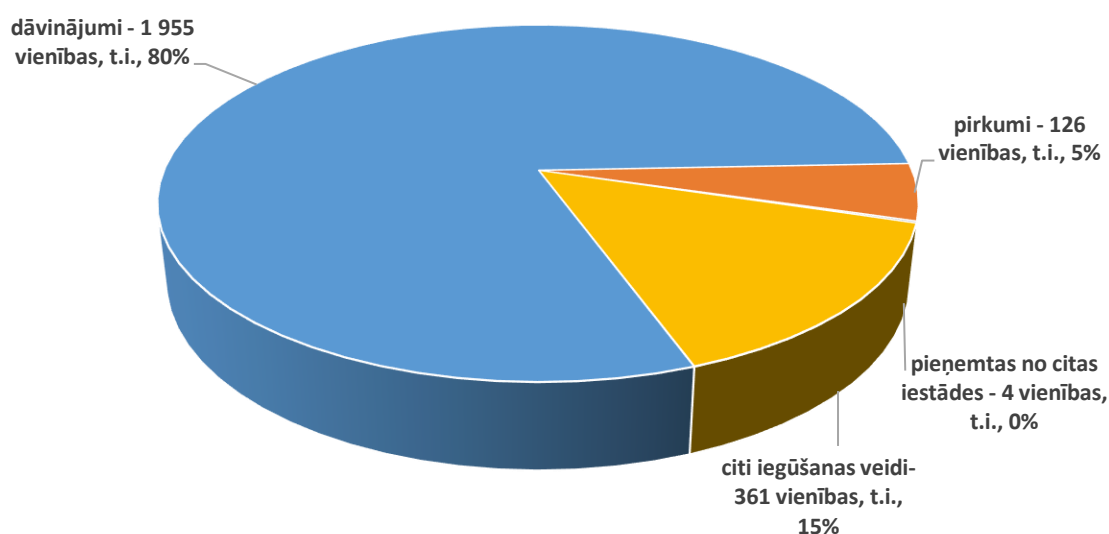
Krājuma darbs

Muzeja krājums ir svarīgākais muzeja darbības resurss.

2018. gadā muzeja krājums papildinājies ar 2 446 krājuma priekšmetiem (1 992 pamatkrājumā, 524 palīgkrājumā). Latvijas Kara muzeja krājums tagad sasniedzis 355 926 vienības, no tām 264 402 pamtakrājumā un 89 078 palīgkrājumā.

Lielāko daļu jaunieguvumu veidoja privātpersonu dāvinājumi- 1 955 vienības, 126 muzeja priekšmeti bija pirkumi. Turpinot mūsdienu norišu fotodokumentēšanu, muzejs ieguva 361 dokumentālu liecību.

Krājuma komplektēšana

Jauniegūtie muzeja priekšmeti papildināja muzeja kolekcijas un paplašināja muzeja iespējas muzejiski atspoguļot vēsturiskos notikumus.

Pirmā pasaules kara vēstures materiālās kultūras mantojumu papildināja 1. Daugavgrīvas latviešu strēlnieku pulka 1916. gada novembrī brigādes komandierim ģenerālmajoram Augustam Misiņam dāvināts foto albums, kā arī fotogrāfijas un dokumenti par latviešu žēlsirdīgo māsu darbību kara laikā. Lietisko priekšmetu kolekcija papildināta ar vācu armijas ienākšanai Rīgā 1917. gada 3. aprīlī veltītu suvenīru- porcelāna krūzīti.

Vairāki muzejam dāvinātie materiāli bija ārzemju latviešu dāvinājumi. Piemēram, 1919. gada Latvijas armijas cepures kokarde, kura piederējusi Neatkarības kara dalībniekam LKO kavalierim Sergejam Staprānam (miris Argentīnā 1951. gadā). No Austrālijas atgriezās Latvijas armijas Jātnieku pulka virsleitnantam 1930. gadā pasniegta balva par godalgoto vietu starptautiskajās jāšanas sacensībās Rīgā. Zviedrijā dzīvojošā M. Trēdes kundze muzejam dāvināja 1945. gada un vēlāka perioda vēstules un dokumentus (135 vienības), kas stāsta par leģionāru likteņiem pēc Otrā pasaules kara un latviešu bēgļu dzīvi Zviedrijā.

Dāvinājumi saņemti arī no karavīriem. NATO 1. pastāvīgās jūras pretmīnu grupa latviešu jūrnieki, kuri 2017. gadā komandēja grupu, muzejam dāvināja pretmīnu grupas krūšu nozīmi, komandvimpeli, izaicinājuma monētu, komandleitnanta G.Ļaudona plaketi.

Bijusī Jūras spēku komandiera adjutante R.Ancāne dāvināja muzejam ASV Jūras spēku sieviešu formu, kura kalpoja par paraugu Latvijas JS sieviešu formas tērpa izveidei.

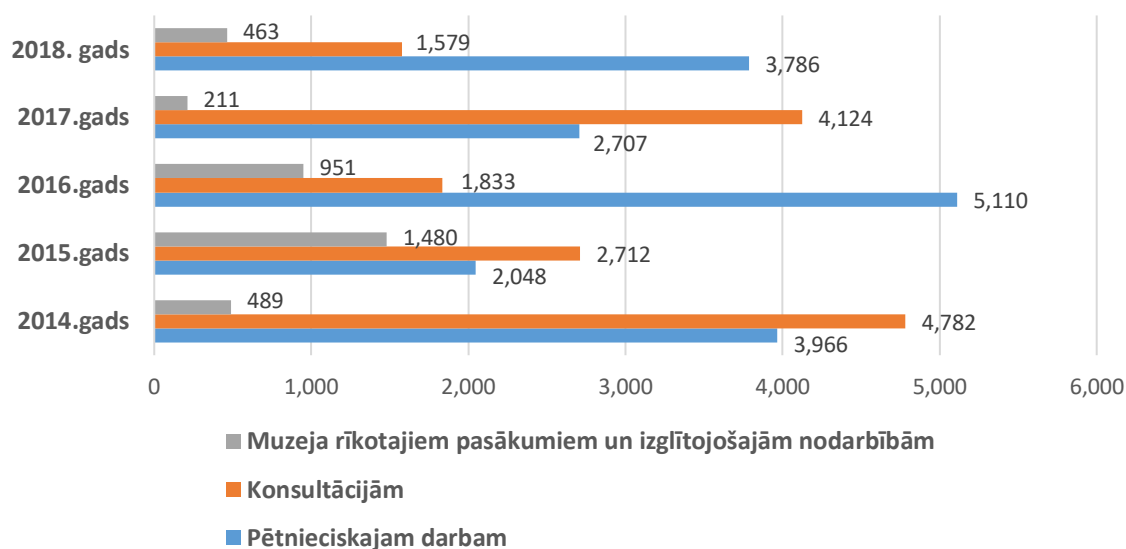
Krājuma dokumentēšana tika veikta normatīvos aktos noteiktajā kārtībā- sagatavoti dāvinājuma un pirkumu līgumi, priekšmetu uzskaites akti, veikti ieraksti inventāra grāmatās, priekšmeti signēti. Veiktas esību pārbaudes banistikas, tekstiliju, starpkaru vēstures dokumentu kolekcijās, kā arī divās fotogrāfiju kolekcijās.

Uzsākta banistikas un tekstiliju kolekcijas izvietošana un topogrāfiskā dokumentēšana jaunajā tekstiliju kolekcijas krātuvē.

Turpināta krājuma finansiālā novērtēšana. Pārskata gadā ir novērtēti 7 790 pamatkrājuma priekšmeti, novērtējuma summa - 32 967 EUR.

Turpināts darbs pie krājuma saglabāšanas elektroniskā formātā. Pārskata gadā digitalizēti 10 145 muzeja priekšmeti, tas ir par 33,6 % vairāk nekā 2017. gadā.

Neeksponētā krājuma izmantošana. 2014.- 2018. gads

Pētnieciskais darbs

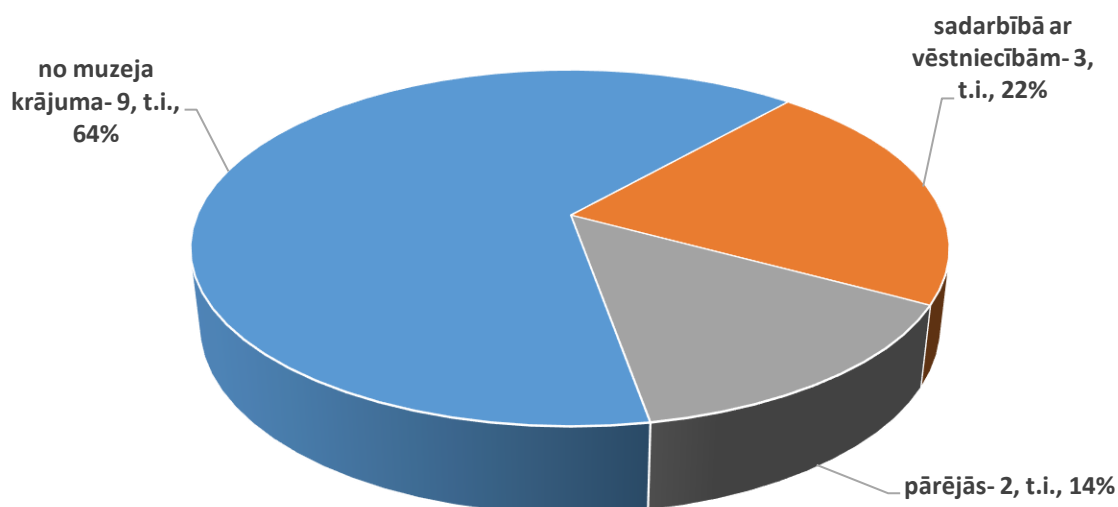
Muzejā pētniecības darbs notika divos virzienos- vēstures pētniecība un muzeja krājuma pētniecība.

2018. gadā turpināta Latvijas Kara muzeja Latvijas simtgades programmā plānoto aktivitāšu realizācija. Muzejs piedalījās aizsardzības nozares Latvijas armijas simtgades programmas izstrādē.

Pamatekspozīcija un izstādes

2018. gadā, sadarbojoties ekspozīcijas autorei un māksliniekam, notika darbs pie muzeja pamatekspozīcijas "Latvijas valsts izveidošana un Neatkarības karš 1918.- 1920." iekārtošanas un ekspozīcijas digitālo programmu satura izveides. Ekspozīcijas iekārtošana tika pabeigta 2018. gada decembrī, atklāšana, ievadot Neatkarības kara simtgades pasākumus, notika 2019. gada 11. janvārī.

Izstādes

Turpinājās darbs pie izstādes “1417 vēstures mirkļi valstiskuma veidošanās ceļā”. Sagatavoti četri izstādes komplekti par notikumiem laikā no 1918. gada 1. marta līdz 2019. gada 28. februārim.

Par Neatkarības kara tematiku sagatavotas vairākas izstādes: izstāde par Neatkarības kara gaitu četros Latvijas kultūrvēsturiskos novados- Kurzemē, Zemgalē, Vidzemē un Latgalē; Latvijas sadaļa trīs Baltijas valstu neatkarības vēstures izstādei, kuru eksponēja ASV Aizsardzības departamenta telpās (Pentagons). O.Kalpaka muzejs izveidoja mācību filmu skolēniem “Pa Latviešu atsevišķā bataljona kauju vietām Kurzemē”. Pēc Apvienotās karalistes vēstniecības pasūtījuma vēsturnieks K.Zariņš izstrādāja plānu izstādei par Lielbritānijas Kara flotes lomu Latvijas Neatkarības karā.

Sagatavota ceļojošā izstāde angļu valodā par Latvijas Centrālās padomes Memoranda (1944. gads) parakstītājiem un to likteņiem pēc Otrā pasaules kara.

Izveidota un Pulvertorņa velju zālē atklāta izstāde par Rīgas nocietinājumiem 13.-19. gadsimtā. Muzeja apmeklētājiem tagad ir iespēja iepazīties ne tikai ar Rīgas nocietinājumu vēsturi, bet arī apskatīt 14. gadsimta nocietinājuma būves iekštelpu.

Pētniecība

Akadēmiskajā pētniecībā divi muzeja vēsturnieki turpināja promocijas darba izstrādi doktora grāda iegūšanai par tēmām: Vācu okupācijas režīms Latvijas teritorijā 1915.-1918. gadā (K.Zariņš); Latvijas aizsargu organizācija: Latgales darbības piemērs. 20. gs. 20.-30. gadi (A.Lociks).

Turpinājās darbs pie kataloga par aviāciju Latvijā no 20. gs. sākuma līdz 1940. gadam un grāmatas par latviešu karavīru lietotajiem kājnieku ieročiem sagatavošanas. Muzeja tekstiliju restauratore piedalījās izdevuma “Muzeja priekšmetu saglabāšana” sagatavošanā, papildinot un rediģējot nodaļu par tekstiliju kolekcijas saglabāšanas problēmām.

I. Krīgere un K. Zariņš sagatavoja muzeja krājuma kataloga par Pirmā pasaules kara priekšmetiem izdošanu angļu valodā (“75 Stories of Objects About Latvia in War World

I“). Sagatavots un izdots buklets “Pa Latviešu atsevišķa bataljona cīņu vietām Kurzemē. Ceļotāja rokasgrāmata”. J. Ciganovs sagatavoja sadaļas par Latvijas armiju un NBS diviem izdevumiem- Nacionālajai enciklopēdijai un grāmatai “100 notikumi Latvijas vēsturē.”

Latvijas Kara muzeja mājaslapā publicēti raksti par 10 Latvijas armijas ģenerāļiem.

Krājuma priekšmetu izpētes rezultāti par jaunieguvumiem un agrāk komplektētajiem muzeja priekšmetiem tika dokumentēti zinātniskā apraksta kartītēs (3 519) un ievadīti Nacionālajā muzeju krājuma digitālajā kopkatalogā (10 590).

Konferences

Latvijas valsts 100- gades konferenču ciklā 2018. gada 27.- 28. septembrī Latvijas Kara muzejs organizēja divu dienu konferenci “Nacionālo valstu veidošanās Baltijas reģionā un Austrumeiropā 1917.-1918.”. Konferencē referātus nolasīja 20 vēstures pētnieki no Latvijas un ārvalstīm. Iesūtītie referāti tika publicēti muzeja rakstu krājumā.

Sadarbībā ar Latvijas Centrālās padomes Piemiņas fondu un studentu korporācijām rīkota starptautiska konference “Trešais ceļš- nacionālā pretošanās kustība komunistiskajam un nacistiskajam okupāciju režīmiem Baltijas reģionā”. Konferencē piedalījās 11 Baltijas valstu pētnieki, tai skaitā divi no Latvijas Kara muzeja.

Muzeja darbinieki piedalījās 14 citu institūciju organizētajās zinātniskajās konferencēs un semināros, to skaitā 10 ārpus Latvijas. Stenfordas universitātes ASV rīkotajā konferencē referātu “Between TSar and Kaiser: Baltic Germans and the Problem of Dual Loyalty in Occupied Latvia (1915-1918)” nolasīja I Pasaules kara vēstures nodaļas vēsturnieks K.Zariņš. Trīs referātus Lietuvas un Ukrainas institūciju rīkotajās konferencēs nolasīja direktora vietnieks pētniecības darbā J.Ciganovs.

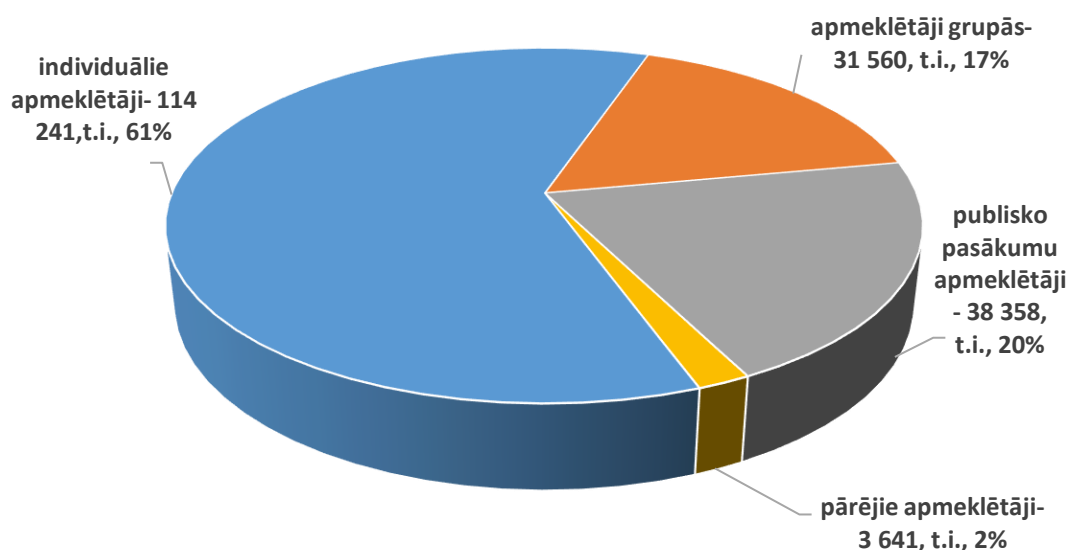
Populārzinātniskās publikācijas

Latvijas valsts simtgades gadā periodiskie izdevumi pastiprināti pievērsās valsts vēstures tēmām. Latvijas Kara muzeja vēsturnieki, pēc periodisko izdevumu pasūtījuma, sagatavojuši un publicējuši 73 rakstus. Žurnāls “IR” publicēja 44, “Tēvijas Sargs- 20, “Ilustrētā Pasaules Vēsture”- 6, “Latvijas Avīze”- 2, “Nezināmā Kara Vēsture”- 1 rakstu.

Zinātniski izglītojošais darbs

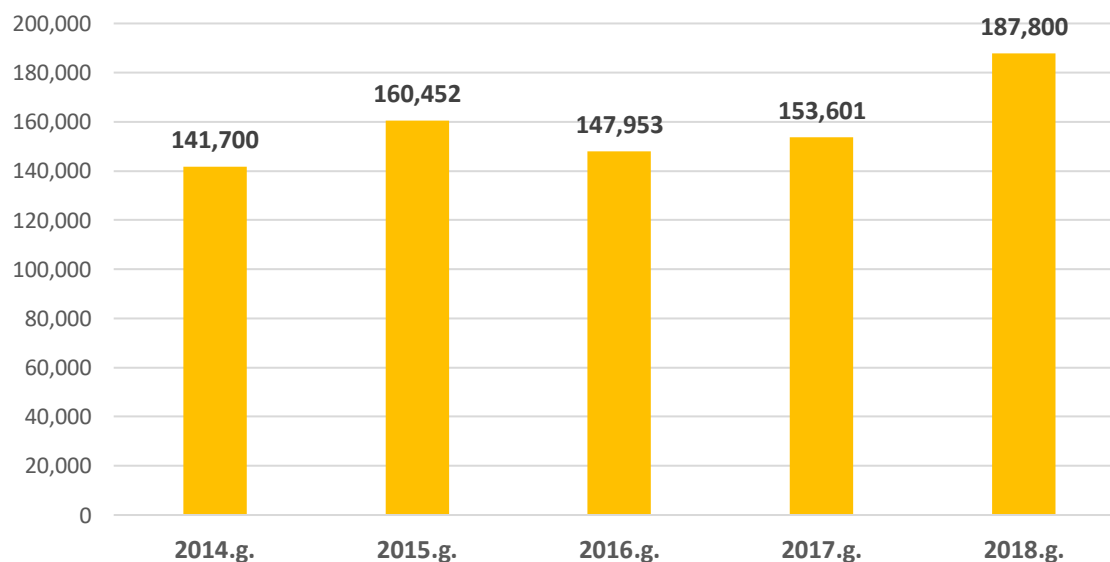
Pārskata gadā Latvijas Kara muzeju apmeklējuši 187 800 cilvēki, t.sk. 14 970- Ziemassvētku kauju muzeju, 5 276- O.Kalpaka muzeju un piemiņas vietu “Airītes”.

Muzeja apmeklētāji

Apmeklējumu skaits salīdzinoši ar 2017. gadu pieaudzis par 22%. Skaita pieaugums ir saistīts ar iedzīvotāju pastiprinātu interesi par valsts vēsturi tās simtgades gadā, projekta “Skolas soma” darbību un jauno muzeja ekspozīciju par Pirmo pasaules karu. Saglabājās tendence muzeju apmeklēt individuāli, nevis organizētās grupās.

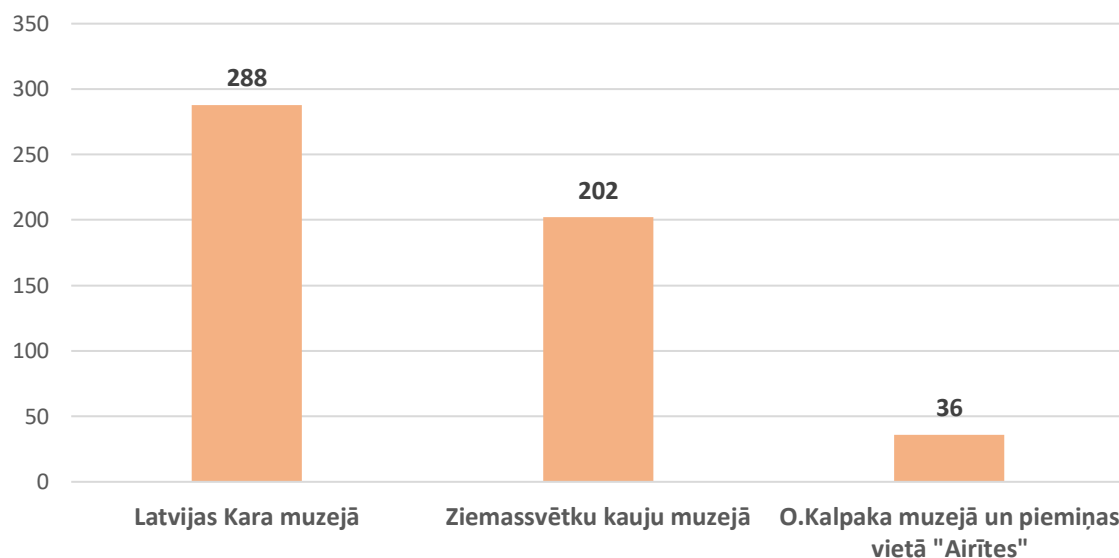
Muzeja apmeklētāji. 2014. - 2018.gads

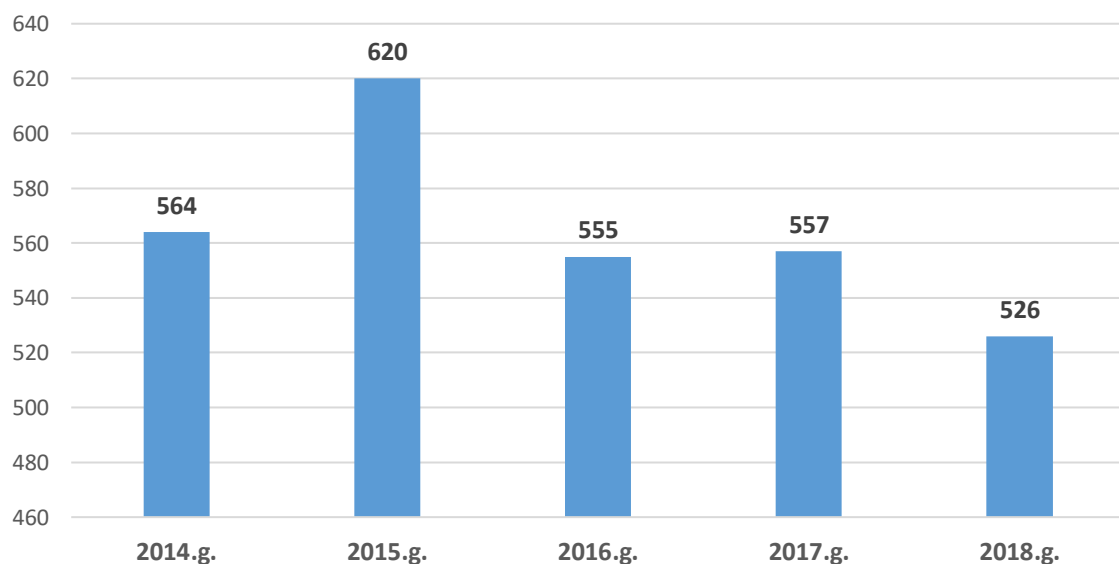
Digitālajā atsauksmju grāmatā ierakstus veikuši 239 cilvēki. Daudzi apmeklētāji priekšroku devuši atsauksmju ierakstīšanai tradicionālā veidā - rokrakstā. Latvijas iedzīvotāji un ārvalstu tūristi atzinīgi novērtējuši muzeja ekspozīciju “Latvijas iedzīvotāji Pirmajā pasaules karā”, vietējie apmeklētāji pozitīvi vērtējuši arī aktivitāšu centru bērniem. Apmeklētāji kā muzeja priekšrocību atzīmējuši bezmaksas ieeju un rosina paplašināt informāciju svešvalodās.

2018. gadā muzeja darbinieki apkalpojuši 526 ekskursijas (Latvijas Kara muzejā- 288, Ziemassvētku kauju muzejā- 202 , O. Kalpaka muzejā un piemiņas vietā “Airītes”- 36 ekskursijas), snieguši 660 konsultācijas pētniekiem, projektu autoriem un interesentiem par vēsturi un personām. Izglītojošo darbu veic visi muzeja pētniecisko nodaļu darbinieki.

Ekskursijas

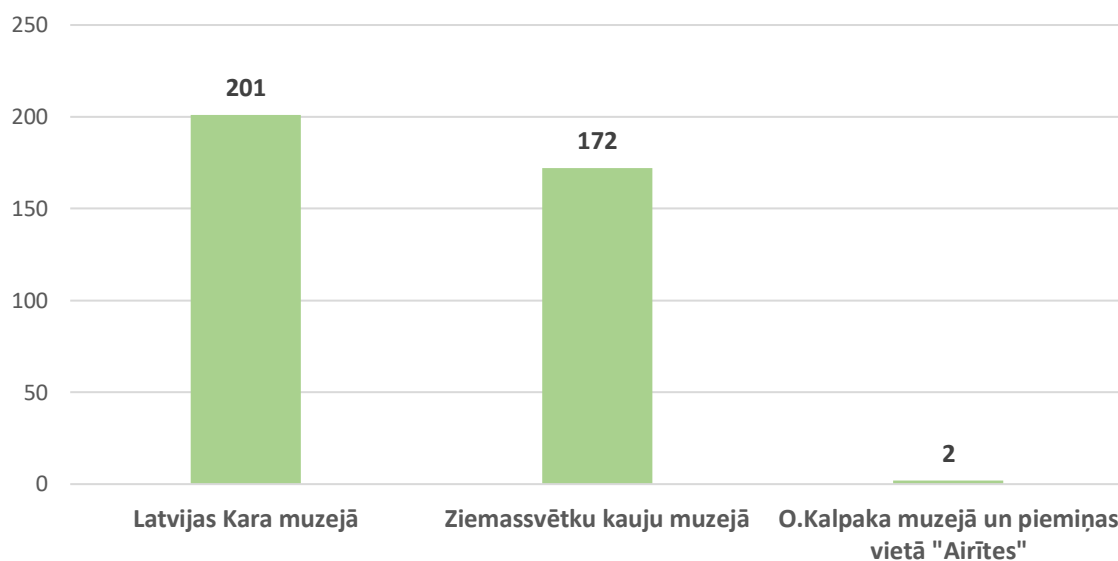

Ekskursiju skaits. 2014. - 2018.gads

Palielinājies novadīto izglītojošo nodarbību skaits (29%). Muzeja darbinieki vadījuši 375 tematiskas nodarbības skolēniem: 201- Latvijas Kara muzejā, 172- Ziemassvētku kauju muzejā, 2- O. Kalpaka muzejā.

Nodarbības

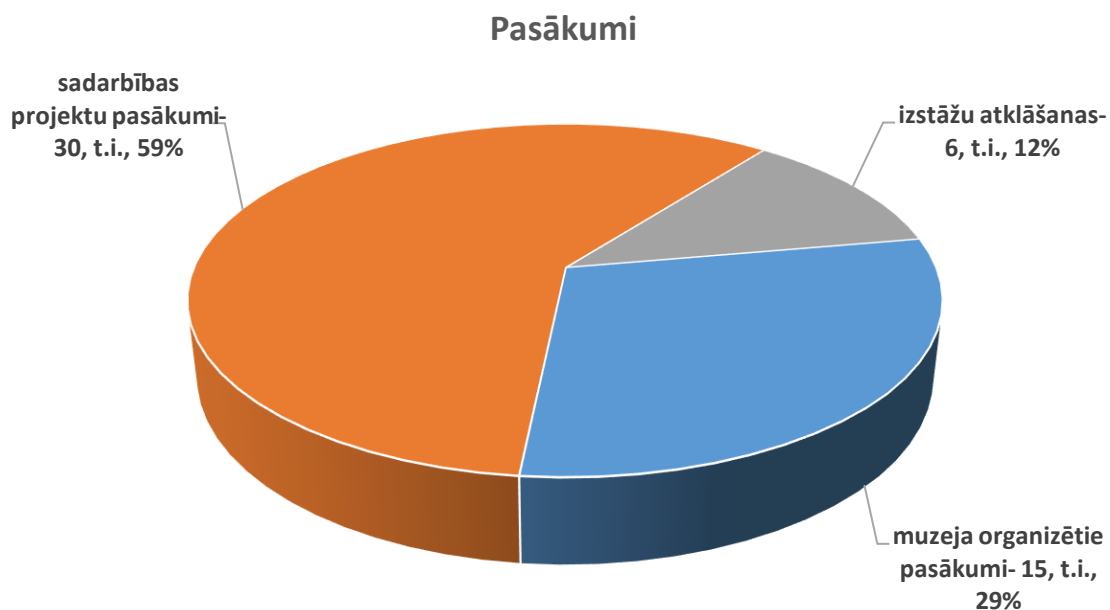
Viena no pieprasītākajām nodarbībām bērniem Latvijas Kara muzejā joprojām bija M. Konovalčika sagatavotā un vadītā nodarbība bērniem “Kā kļūt par karavīru”, to pasūtīja 101 grupa. Turpinājās projekts- Rīgas sociālo dienas centru bērnu un jauniešu muzeja apmeklējums, to Latvijas Kara muzejs organizē sadarbībā ar Valsts policijas Rīgas reģionālo pārvaldi.

Plašākie muzeja organizētie pasākumi bija Muzeju nakts maijā un Lāčplēša dienai un valsts dibināšanas 100- gadei veltītie pasākumi novembrī. 2018. gadā Latvijas Muzeju nakts devīze bija “Šūpulis”. Muzeja naktī Latvijas Kara muzeju Rīgā apmeklēja 13 969, O.Kalpaka muzeju 342, Ziemassvētku kauju muzeju 196 interesenti.

Valsts simtgades un Lāčplēša dienai veltītie pasākumi- lentīšu locīšana, koncerti, pasākumi bērniem un pieaugušajiem, pārgājieni risinājās vairākas dienas. Tajos kopumā piedalījās 11 649 cilvēki. Atzīmējams ir O. Kalpaka muzeja 17. novembrī rīkotais lāpu gājiens “No Kalpaka muzeja līdz Kalpaka laukumam Saldū”, kurā piedalījās 80 Saldus novada ļaudis.

Tradicionāli muzejs rīkoja Ziemassvētku kauju un pulkveža O.Kalpaka piemiņas dienas. Ziemassvētku kauju atceres pasākumu 5. janvārī apmeklēja 668 interesenti, pulkveža O. Kalpaka piemiņas pasākumā 6. martā O.Kalpaka muzejā “Airītēs” piedalījās 519 cilvēki.

Muzejs iesaistījās citu institūciju rīkotajos izglītojošos pasākumos- Valsts izglītības centra rīkotajā vēstures 24. olimpiādē, Nacionālās bibliotēkas lasīšanas veicināšanas programmā un citos.

Starptautiskā sadarbība

Sadarbībā ar Slovākijas, Čehijas, Ungārijas un Moldovas vēstniecībām muzejā tika eksponētas šo valstu sagatavotās izstādes. Čehijas un Slovākijas kopizstāde atspoguļoja PSRS iebrukumu 1968. gadā- “Nezināmā varone no radio un Fotoattēla stāsts: vīrietis ar ārvalstu kailām krūtīm”. Ungārija eksponēja ceļojošo izstādi, veltītu Ungārijas armijas vēsturei. Kolekcionārs no Moldovas P.Kostins eksponēja seno karogu atdarinājumu kolekciju.

Sadarbībā ar vietējiem un ārvalstu kolekcionāriem Latvijas Kara muzejs rīkoja modeļu izstādi “Golden Model. Jūras kaujas”. Tā tika eksponēta Rīgas dienu laikā no 17. līdz 19. augustam un bija labi apmeklēta.

2018. gadā tika sāktas sarunas ar Armijas muzeju Toledo Spānijā par Latvijas Kara muzeja izstādes eksponēšanu šajā muzejā 2019. gadā, kā arī ar Francijas un Turcijas vēstniecībām par sadarbību izstāžu un konferenču jomā.

Muzejs sadarbojās ar Latvijas Nacionālo karavīru biedrību, Nacionālo partizānu apvienību, Rīgas politiski represēto apvienību un citām sabiedriskajām organizācijām.

Infrastruktūra

Latvijas Kara muzejs aktualizēja jautājumu par jaunas muzeja struktūrvienības- Militārās tehnikas muzeja izveides nepieciešamību. Iecere neguva atbalstu.

Informācija par iespējamu iestādes darbību ietekmējošiem apstākļiem

Pārskata periodā notika būvprojekta "Muzeja ēkas un torņa fasāžu atjaunošana Smilšu ielā 20, Rīgā" izstrāde. Galvenie atjaunošanas darbi paredz fasādes ārsienu, cokola

un aizsargapmales remontu, atjaunošanu un arhitektonisko detaļu restaurāciju, jumta seguma nomaiņu, logu atjaunošanu, ārdurvju restaurāciju un elektroapgādes un vājstrāvu sistēmu pārbūvi ēkas fasādēs.

Aija Fleija

Latvijas Kara muzeja direktore
aija.fleija@karamuzejs.lv
t. 67223303; 29448057